

Kleine Regenwulp in de Uitkerkse Polder (W) in september 2010

BART DE SCHUTTER, STEVEN KETELEER, WIM VAN NUNEN, GUNTHER VERGAUWEN & JORIS ELST (BAHC)

18 september 2010 beloofde een bijzondere dag te worden voor Bart De Schutter, Steven Keteleer, Wim van Nunen en Gunther Vergauwen. Het was een kleine twintig jaar geleden dat ons vriendenkliekje, dat vroeger bijna dagelijks op pad was, nog eens samen was. We besloten om samen nog eens te gaan vogels kijken aan de Belgische Oostkust. Nostalgie herinneringen van lang geleden zouden zich met deze reünie dan wel vanzelf aandienen.

Gelukkig konden we genieten van een mooie, zonnige dag, helaas zonder al te veel vogels. Toch deden we enkele leuke waarnemingen van een Sperwergrasmus *Sylvia nisoria* en een Draaihals *Jynx torquilla* op het voormalige 'stapelterrein' in Sasheul in Heist en een erg makke Sneeuwgorse *Plectrophenax nivalis* in de voorhaven van Zeebrugge, alle door andere vogelkijkers ontdekt. In de late namiddag opperde Steven: "We kunnen nog eens in de Uitkerkse Polder gaan kijken". Even later ontdekt Bart daar een Koereiger *Bubulcus ibis*. Twintig jaar geleden zou onze dag nu wel mega zijn geweest.

Rond kwart voor vijf ziet Gunther vanuit de wagen een steltloper die meteen zijn aandacht trekt: "Dat zal toch geen Bartrams Ruiters *Bartrami longicauda* zijn zeker hé?" Onmiddellijk gaat er in zijn hoofd een luikje open en de kenmerken van die soort rollen over zijn lippen. De te korte staart, die niet voorbij de vleugels projecteert en het ontbreken van opvallende pijl- of druppelvormige tekeningen op de flanken, onderstaart of borst, sluiten Bartrams echter uit. Gunther roept vervolgens: "Kleine Regenwulp!".

Op dit moment hebben Bart en Wim, die vooraan zitten, de steltloper nog steeds niet gezien. De vogel, die erg actief is, bevindt zich op zo'n 120 meter van de wagen en foerageert tamelijk zenuwachtig tussen de Kieviten *Vanellus vanellus*.

Het dier heeft een voor een wulp korte snavel, tamelijk fijn en heel licht en gelijkmatig naar beneden gebogen. Het gedrag (constant naar voren knikkende kopbewegingen), de grootte (niet groter dan een Kievit) en het postuur sluiten een gewone Regenwulp *Numenius phaeopus* uit. Zelfs de mogelijkheid van een exemplaar met afgebroken snavel wordt afgevoerd. Kleine Regenwulp *N. minutus* dus! Een immens

zeldzame soort in de West-Palearctic. Even later ziet Wim voor het eerst de bruine rug en stuit, zonder witte sigaar dus: "Dit is een Kleine Regenwulp!!"

Ondertussen worden andere waarnemers gewaarschuwd en wordt de vogel op RBA (Rare Bird Alert) gemeld. Het ongeloof maakt stilaan plaats voor besef en overtuiging... Kleine Regenwulp. Het duurt niet lang voor de eerste vogelaars uit de omgeving arriveren. Zenuwachtig stappen ze uit en kijken door de telescoop die nog steeds op de vogel staat gericht. De monden vallen open en zenuwachtigheid maakt plaats voor bewondering en extase.

Dan vliegt de vogel zonder enige aanwijsbare reden plots op en komt onze richting uitgevlogen. Wanneer hij boven ons overvliegt, roept hij een wat Regenwulp-achtig "kwi-kwi-kwi". Hij passeert ons op zo'n vijftig meter en vliegt zuidwaarts om een kilometer verderop te landen. Iedereen ziet nog de donkere rug en stuit en de grijze ondervleugel. Daarna vliegt de Kleine Regenwulp nog enkele keren op, om ergens anders terug in te vallen.

Op zondag 19 september werd de Kleine Regenwulp ondanks de nodige zoekacties niet meer teruggevonden. Door het mobiele gedrag op de dag van de waarneming van

deze vrij kleine vogel is het uiteraard mogelijk dat hij aan het oog ontsnapte, terwijl hij er toch nog aanwezig was. Het onrustige, weinig standvastige gedrag en het geregeld opvliegen, maken het echter waarschijnlijker dat de Kleine Regenwulp niet lang in de Uitkerkse Polder heeft vertoefd.

Beschrijving:

Grootte en bouw: Een kleine, van postuur wat ruitachtige vogel. Niet groter dan een Kievit. De ware 'massa' (dus borststuk tot staart- en vleugeluiteinde) niet veel groter dan een Spreeuw *Sturnus vulgaris*. Slanke hals met fier rechtopstaand, wat 'afgescheiden' kopje. Snavel anderhalve keer, zeker geen tweemaal, de koplengte, lichtjes en gelijkmatig naar beneden gekromd. Fijn van bouw. Poten tamelijk lang, hoewel meestal niet direct te vergelijken vanwege lopend in hoog gras of op stoppeld. Wellicht zorgen de pootlengte en de hals voor de hoogte die ongeveer gelijk is aan die van Kievit. Tenen projecteren in de vlucht net voorbij de staartpunt.

Kop: Kruijn met twee brede donkerbruine zijkruinstrepen, in zijaanzicht contrasterend met lichtere wenkbrouwstreep, een wat Bosruiter *Tringa glareola*-achtige indruk creërend, en met een fijn lichtbruin mid-

Kleine Regenwulp *Numenius minutus* en Kieviten *Vanellus vanellus*. Uitkerkse Polder (W)
(Foto: Peter Adriaens)

denkruinstreepje. De donkere kruinstrepen reiken niet tot aan de snavelbasis, waardoor er een lichtere zone rond de snavel ontstaat, die zelfs in vlucht was waar te nemen. Teugel licht, zelfde kleur als de wenkbrauwstreep, het oog lijkt daardoor groot en opvallend in een 'open' gezicht. Oogstreep begint onder de bleke oogring en loopt als een kort, donker veegje uit achter het oog.

Bovendelen: Bruine bovendelen, warmer gekleurd dan bij Wulp *N. arquata* en Regenwulp. Mantel- en vooral schouderveren donkerbruin met beigebruine zomen, een beetje vlekkelig overkomend in z'n geheel, maar zonder de complexe marmertekeningen die te zien zijn bij Wulp en Regenwulp. Geen opvallende lichte lijnen over schouders of mantel. Hals en kop iets lichter bruin gekleurd dan schouders en mantel, zonder opvallende vlek- of streeptekening.

Onderdelen: Buik wit. Onderstaartdekveren, flanken en borst lichtbruin of zonder opvallende zwarte of donkere druppel- of pijltekening. Zachte, bruine lengtestreping op de voorhals en (minder) op de zijborst. Contrast tussen lichtbruine borst en witte buik resulterend in een wazige borstband.

Vleugel: Gesloten bovenvleugel toont alle armdekveren en tertials met donkerbruin centrum en blekere zoom. Dekveren iets bleker dan de schouderveren. Hand vormt donkerste deel. Op gesloten vleugel vormen de donkere handpennen een donkere begrenzing tussen vleugel en onderdelen. In de vlucht is de hand duidelijk donkerder dan de dekveren. Grote handdekveren erg donker bruin en ze vormen het donkerste deel van de bovenvleugel. Ondervleugel vrij uniform bleekbruin. Kleine en middelste dekveren door fijne tekening iets donkerder. Grote dekveren en slagpennen vrij uniform grijsbruin. Toppen van de handpennen iets donkerder.

Staart: Moeilijk waarneembaar. Centrale staart lijkt donkerder (inclusief stuit en bovenstaartdekveren), waartegen de blekerbruine buitenste staartpennen redelijk afsteken (enkel gezien op foto's).

Naakte delen: Snavel bruingrijs, ondersnavelbasis voor minstens de helft lichter, vleeskleurig. Pootkleur moeilijk te beoordelen. Zeker niet opvallend rood, oranje of geel. Eerder bruinachtig.

In vlucht: Hoe slank en langgerekt de vogel in zit lijkt, zo gedrongen en compact lijkt hij in vlucht. Een opvallend brede vleugelbasis, maar met spits toelopende hand. Vleugels opvallend laag gehouden waardoor de rug het hoogste deel vormt en een heel licht gebochelde indruk veroorzaakt. Kop en nek eerder kort lijkend in vlucht. Stuit, bovenstaart en rug in vlucht hetzelfde gekleurd als

Kleine Regenwulp *Numenius minutus*. Uitkerkse Polder (W) (Foto: Peter Adriaens)

de rest van de bovendelen, dus zonder witte 'sigaar'. Onderzijde lijkt vrij egaal, met buik als bleekste zone.

Gedrag: De vogel viel op door zijn rusteloos foerageergedrag. Hierbij pikte hij rondrennend naar voedsel en legde hij aanzienlijke afstanden af in verhouding tot zijn formaat. Er werd niet langdurig met de snavel in de grond gepeuterd of geboord. Tijdens het lopen viel een voortdurend voorwaarts knikkende kopbeweging op, zoals bij een Waterhoen *Gallinula chloropus*, maar dan in een sneller tempo. Wanneer de andere aanwezige soorten, zoals Kieviten of Spreeuwen opvlogen, was de vogel wel alert, maar bleef dikwijls zitten of vloog als één van de laatste op. Op de plaats van ontdekking in de Uitkerkse Polder zagen we de vogel meermaals snel verdwijnen in een laagte, een gracht of kreek, waarbij hij kort uit het zicht verdween en dan snel weer terugkeerde naar het hoger gelegen deel om verder te foerageren. Het is onduidelijk waarom hij op de plaats van ontdekking helemaal alleen opvlog en zich verplaatste, terwijl de rest van de aanwezige vogels op dat moment bleef zitten. De afstand tussen de plaats van de ontdekking en de laatste foerageerplaats bedroeg 4,2 km.

Weerbeeld van de voorgaande dagen

De week vóór de vondst werd gekenmerkt door een diep lagedrukgebied dat zich langzaam oostwaarts verplaatste van Schotland naar Noorwegen. Hierdoor stond in de Zuidelijke Noordzee vooral een strakke wind uit zuidwestelijke en later noordwestelijke tot noordelijke richting. Als gevolg van deze wind werden tamelijk veel zeevogels gezien aan de Belgische en Nederlandse kust. Die zaterdag was de eerste rustige en zonnige dag na die noordwest-circulatie. Dit doet vermoeden dat de vogel vanuit Scandinavië of Schotland over de Noordzee is gevlogen en zo op de Belgische kust is gebotst.

Diezelfde dag werd in de Noordzee op Vlieland, Friesland (NL) een Noordse Waterlijster *Seiurus noveboracensis*, een Noord-Amerikaanse zangvogel, ontdekt. Bij Duinkerke, Pas-de-Calais (F) dook er dan weer een oostelijke dwaalgast op: een Kleine Spotvogel *Hippolais caligata*.

Bart De Schutter, Steven Keteleer, Wim Van Nunen & Gunther Vergauwen

Verspreiding en status (BAHC)

De Kleine Regenwulp broedt in de bergachtige taiga van Noordoost-Siberië. Hij preferert rivier valleien met grazige open plekken in Dwergberkenbos *Betula nana*. De soort is een langeafstandstrekker en overwintert op Nieuw-Guinea en in Noord-Australië. De totale wereldpopulatie wordt geschat op 200.000 individuen (del Hoyo *et al* 1996). In het West Palearctisch gebied is deze soort een zeer zeldzame verschijning. Hoewel de determinatie doorgaans weinig problemen met zich meebrengt, zijn er maar zeven aanvaarde gevallen. Alle waarnemingen in Europa dateren uit het najaar of de winter. De eerste waarneming dateert van 14 juli 1969 in Varanger, Noorwegen. Buiten het geval in Koeweit vallen alle waarnemingen mooi tijdens de najaarstrek. De vogel van Uitkerke past daar dus perfect in.

Noorwegen (1)

1 14 juli 1969, Varanger, Finnmark, adult Finland (1)

1 01 en 02 oktober 1996, Haga, Saltvik, Åland, 1ste KJ

Verenigd Koninkrijk (2)

1 30 augustus tot 06 september 1982, Sker, Mid Glamorgan, adult

2 24 augustus tot 03 september 1985, Blakeney, Cley and Salthouse area, Norfolk

Zweden (1)

1 12 tot 13 september 2005, Ölands södra udde/Schäferiäng. Ottenby, Öland, 1ste KJ

Kleine Regenwulp *Numenius minutus*. Uitkerkse Polder (W) (Foto: Vincent Legrand)

24 tot 30 september 2005, Gräsgård -
Näsbybadet, Öland
08 oktober tot 08 november 2005,
Ventlinge - Segerstads fyr, Öland
Koeweit (1)
1 12 tot 29 december 2007, Sulaibiya
Pivot Fields

België (1)
1 18 september 2010, Uitkerke –
Nieuwmunster, 1ste KJ

Zoals deze lijst reeds aangeeft, werd de
Belgische waarneming bij een eerste circu-

latie aanvaard door het Belgisch
Avifaunistisch Homologatie Comité.
Joris Elst, BAHC

Dankwoord

De auteurs danken Gerald Driessens voor
zijn medewerking aan dit artikel.

Bart De Schutter,
Ysselaarlaan 48, B- 2630 Aartselaar,
bartdeschutter.mail@gmail.com

Steven Keteleer,
Kasteelstraat 11, B- 3404 Attenhoven,
keteleer.steven@gmail.com

Wim van Nunen,
Beemdstaat 8, B- 2840 Terhagen-Rumst,
wim_vannunen@hotmail.com

Gunther Vergauwen,
Zwaanhofstraat 20, B- 8380 Dudzele,
gunther.vergauwen@telenet.be

Joris Elst (BAHC),
Kalmthoutse Steenweg 46, B-2990
Wuustwezel

Referenties

del Hoyo J., A. Elliott & J. Sargatal (1996): *Handbook of Birds of the World*. Lynx Edicions, Barcelona.

Samenvatting – Abstract - Résumé

Op 18 september 2010 ontdekten de auteurs een Kleine
Regenwulp *Numenius minutus* in de Uitkerkse Polder (W). Het
gaat om het eerste geval voor België. In het gehele West-
Palaarctische gebied zijn er slechts 7 aanvaarde gevallen van deze
soort.

*On 18 September 2010 the authors discovered a Little Curlew
Numenius minutus in the Uitkerkse Polder (W). This is the first*

*record for Belgium. In the whole Western Palearctic region there
are only 7 accepted records of this species.*

*Le 18 septembre 2010, les auteurs ont découvert un Courlis nain
Numenius minutus dans le Uitkerkse Polder (Flandre-
Occidentale). Il s'agit d'un premier cas pour la Belgique. Dans tout
le Paléarctique occidentale on ne compte que 7 cas homologués
de cette espèce.*

KOOPJES IN DE NATUURPUNT-WINKEL

De winkel van Natuurpunt is meer dan ooit dé referentie voor wie op zoek
is naar een bijzonder uitgebreid aanbod van boeken over vogels, planten,
natuurbeheer, klimaat... Bovendien vind je er ook een ruim assortiment
aan verrekijkers en telescopen. Wie de natuur een handje wil helpen, kan
er terecht voor allerhande nestkasten, vogelvoer en voedersystemen.
Als lid van Natuurpunt ontvang je trouwens een mooie ledenkorting van
10% op het volledige winkelaanbod.

Vanaf **woensdag 23 maart 2011** wordt er een **stockverkoop** georgani-
seerd van laatste stuks boeken en optiek. Uiteraard allemaal aan bodem-
prijzen.
Zo heb je ineens een extra reden om eens langs te lopen in de
Natuurpunt-winkel!

Natuurpunt-winkel Mechelen
Stationstraat 40 (stationsplein)
2800 Mechelen
015-43 16 88
winkel@natuurpunt.be

www.natuurpunt.be/winkel

Openingsuren

woensdagmiddag van 13u30 tot 17u30
vrijdagmiddag van 13u30 tot 17u30
zaterdag van 10u tot 17u00 (doorlopend)